

A portrait of Erling Kittelsen, an elderly man with thinning hair, looking directly at the camera. He is wearing a dark, collared shirt. The background is a bookshelf filled with books, creating a library-like atmosphere. The image has a warm, reddish-brown color cast.

---

*Я шукаў
крылаў
каб узляцець
па-над аблогі
да глыбіняў
сусвету...*

**Эрлінг
Кітэльсен**

Выбраная
лірыка

n

паэты планеты

Эрлінг Кітэльсен

Выбраная лірыка

*Пераклад з нарвежскай
Лявона Баршчэўскага*

Мінск
Выдавец Зміцер Колас
2019

УДК 821.113.5-1
ББК 84(4Нор)-5
К45

Серыя заснаваная ў 2016 годзе.

Рэдкалегія серыі:

Л. Баршчэўскі, Зм. Колас, **В. Сёмуха**,
А. Хадановіч, Г. Янкута

Пераклады зробленыя паводле выдання:

Kittelsen, E. *Utvalgte dikt / Selected poems*. Oslo: Aschehoug, 2012,
а таксама паводле аўтарскіх рукапісаў,
ласкава перададзеных перакладчыку аўтарам.

Пераклад публікуецца пры фінансавай
падтрымцы NORLA (Нарвежская
Літаратура За Мяжой).

This translation has been published
with the financial support of NORLA,
Norwegian Literature Abroad.

На вокладцы:

© Юрэн Салі

Фотанартрэт Эрлінга Кітэльсена (2018).

ISBN 978-985-23-0047-6

©Kittelsen E., 2012, 2019.

©Баршчэўскі Л. П., пераклад на
беларускую мову, 2019.

©Дызайн серыі. Русецкі М. І., 2016.

©Афармленне. Выдавец Зміцер
Колас, 2019.

***

(Mennesfugl...)

Чалавеча-птах
мы скінем цябе
са скалы
А ці ты ўмееш лятаць?

***

(Husker du den gang...)

Ці ты ўзгадаеш час
золата было схавана
і яно было нашым з табою?
Яно ззяла ў глыбінях
яно ззяла ў сэрцах
ці ты ўзгадаеш?

***

(Нан: Sprenges jeg i lufta...)

Ён:

Я выбухам разрываюся ў паветры
гэтак выбухам разрываюся
і паветра прымае мяне
і заўтра я – дождж.

Я апускаюся ў мора
гэтак апускаюся ў мора
і глыб прымае мяне
і заўтра я – спажыва.

Я зачыняюся за кратамі
гэтак зачыняюся за кратамі
і муры прымаюць мяне
і заўтра я – надпіс.

Я пераскокваю цераз дзверы
гэтак пераскокваю цераз дзверы
і ты прымаеш мяне
і заўтра мяне болей.

Яна:

Па галінцы бягу я
якую бачыць адно зямля
і таму што яе ўбачылі
я па ёй бягу.

Я караскаюся лінаю
якую бачыць адно верх слямгі
і таму што яе ўбачылі
я караскаюся ёю.

Я на самым лязе балансую
і тое адзін ты бачыш
і толькі таму што ты бачыш
я на ім балансую.

3 кнігі «Ціу» (1982)

1

(...Tiu drømde om å bli så rask...)

Ціу марыў стаць такім хуткім
каб ніхто хто не мае крылаў не змог
злавіць яго – ён трэніраваўся
на вузкіх небяспечных вуліцах
на непраходных горных сцяжынах
чатыры гады ў падраных ботах са скуры
чатыры гады на трэснутых падэшвах –
восем гадоў – больш, чым нага стрывае –
пра гэта ён цяпер шкадуе.

43

(Tiu går med synlige ankler...)

Ціу йдзе з голымі лыткамі
у цесных ботах на трывалай падэшве,
Ціу скіроўваецца да стала,
бярэ кашалёк, а ў ім колькі срэбра,
якога хопіць хіба што на ваду,
Ціу сядзіць, пакуль яны ў гуморы,
цэлы год там у спецоўцы.
Ціу паплыў бы, адно каб без кола
ратавальнага, без тлушчу ці плиткай вады,
а што як ён разбагацее?

56

(Et øyeblikk mild sol...)

Хвіля лагоднага сонца
на галоўнай вуліцы; вецер
ледзяным подыхам у спіну,
у Ціу вобмаль часу,
рэха крокаў побач,
час, які мы мусім трываць,
час – гэта дзіда, промні,
праз якія прамчацца трэба,
дазволь яму стрэльнуць у смугу нябёсаў
шрубалётам да
Манітсока, Сукерстопена¹.

---

¹ Горад у Грэнландыі, які мае дзве назвы.

66

(Men deilig var det...)

Але ж гэта было так цудоўна, цудоўна
пяшчотна-балюча развітацца
пяшчотна-балюча бачыцца
пяшчотна-жалобна граць
ізноў на арганах са скуры,
звыкнуцца амаль з усім,
стамлёнаму бавіцца джазам,
хадзіць паўсоннаму і прачынацца
у кавярні «Пяянне пеўня».

124

(Tiu fant stedet i byens hjerte...)

Ціу знайшоў месца ў сэрцы горада,
адно каб сказаць, чаго ён хоча,
а ўсё ж па-ранейшаму не хапала
шчасця на ўскрайку кола,
і ён патупаў да прыстані,
і знайшоў паўіндзейца Мійра
пад павеццю,
вочы – дзве крыніцы
у раптоўна відочным прадонні.

(Miira ville gjerne spørre...)

Мійра хацеў бы пытацца,
Ціу хацеў бы адказваць,
«Але не адказаў» – сказаў Мійра,
«Ты ж не можаш сказаць нічога» – прамовіў Ціу,
«Я запытаў бы ў цябе» – сказаў Мійра,
«Але ты ведаеш лепей» – прамовіў Ціу,
«Я запытаў бы ў цябе» – сказаў Мійра,
таму Ціу мусіў скласці лісты
пра самае патаемнае,
што ён трымаў у сакрэце
ад Мійра.

(Hadde ventet indre veiledning...)

Калі ён чакаў унутранага правадырства
або палітычнай стратэгіі,
зноў пустапарожняй
і свайго дзясятага кволага ліста –
за чым мы не паспяваем?
«За часам – сказаў Мійра. –
і вам вядомыя нетры *мясцінаў*,
ды час вы хаваеце ў зямлю
ці называеце адухоўленым, з высяў,
не даючы яму адрэзка
тут».

158

(Tiu på stranda...)

Ціу бяжыць па пляжы,
па самым ускрайку,
гойсае па цвёрдым марскім пяску,
уздымаючыся пры кожным кроку,
сам сябе лёгка ловіць,
дыхае,
пачынае павольна тупаць хутчэй.

***

(Vite at du er til...)

Ведаць, што ты ёсць, – прычына, каб жыць
пытацца, куды будзе кінутая дзіда
не распусціцца ў зямлі
не плысці прэч не згаладаламу...
Прамень праўды даганяе мяне й саграе
ззяе – прабірае мяне.
Гэта тое, як яны ўяўляюць жыццё?
Ззянне з глыбі сэрца, якое гвалтоўна
абудзіцца, хваля з ціхім плёскатам паляціць
іншай траекторыяй, як цмокаў напружаны хвост
з’яўляецца: не ападаючы й не застаючыся тут
цень што праясняе святло.

***

(Da hørte jeg med øret noe...)

Тут я штосьці пачуў на свае вушы
і ў глыбіні сваёй існасці пачуў бязгучныя
словы што выказвалі самоту
а ў адказ быў паток пытанняў.
Я апусціўся ў зямлю, у глыб – расшчэпленыя небам
элементы злучыліся і разляцеліся
як гіганцкая сляза; маркота...
Лапатанне крыламі і страх перад небам
ператвараюцца ў бліскавіцу й шаленства; што б'юць
у стары дуб ад чаго я прачынаюся
мой страх прайшоў, зямля лагодная
а ты тут побач, і гэта дагэтуль маё жыццё.
Самота – гэта ўся зямля без цябе.

***

(Hyl på fjerne vinder...)

Скавытанне далёкіх вятроў затуманьвала галаву,
і тады ён узяўся малатком раўняць рог,
які захоплівае вялікую частку свету
і збірае ў сваім віры жывыя плыні –
залаты кручаны рог, каб абвіць сваю трывогу
ў любым акенцы; уздымі рог
ад прадоння і выдзьмі з яго гукі,
усе ва ўнісон –
ад Гімалаяў да вяршыні Гальхёпіген¹.

---

¹ Самая высокая гара ў Нарвегіі і ва ўсёй Скандынавіі.

***

(Til slutt nødvendig for Mannen...)

Зрэшты, Чалавек мусіць засцерагаць
вочы й не расплюшчваць іх на найглыбейшае
і сутнасці, што ў яго закладзеныя,
каб прапусіць праменне наскрозь.
Ён удасканаліў розум, каб паказваць
сутнасць і супастаўнасць рэчаў
і ўсіх відавочных правілаў
для таго, што не магло адбыцца.

***

(Gjennom historie-rullet jamret en bekk...)

Скрозь сувой гісторыі скрушна галасіў ручай,
нібы ўсхваляючы памяць,
глыток за глытком у ледзяныя страўнікі.
Сонца мірна таймуецца на арбіце, чырванню патыхае,
ляціць, адзін міг здзімае другі.

***

(Når din bølge kommer...)

Калі твая хвіля прыходзіць з зоркамі,
як з белымі вятрыламі,
я ўзлятаю ў кільватары з ружова-каралавым
пацалункам.

***

(Havhuset har noe inni seg – jord...)

Звеставанне Вёльвы¹, 58

Вунь, ізноўку

з вады вынырвае

Зямля,

лагодна зелянеючы;

Вада спадае долу,

над ёю арол кружляе,

Што са стромай скалы

выглядае рыбу.

Будынак каля мора мае нешта ў сабе – зямлю –
спявае штосьці сабе
у порце, а ў помач
гара – усталёўвае спакой у атмасферы
і яна не можа схавацца, застылая
у паветры, у сонечным дажджы, дождж
карціна распырскваецца
птах прадзёўвае мембрану, разрывае яе
дзярэ на шматкі, перагортвае й ляціць
усярэдзіну вока на ёй.

---

¹ Першая песня скандынаўскага эпасу «Старэйшая Эда». Тут і далей пераклад зроблены з кнігі: Die Lieder der Edda, hrsg. v. B.Sijmons und H.Gering. Bd.1. Halle (Saale), 1906.

***

(I vannskillet ser hun begge veger...)

Звеставанне Вёльвы, 48

*Брэша Гарм гучна
перад Гніпавай ямай,
Путы парвуцца,
галодны воўк вымкне.
Ведае многа яна,
я маю провід:
Лёсы прадбачу
магутных багоў.*

Каля водападзелу бачыць яна абедзве дарогі
можа не спыняцца
мусіць усунуць свае пальцы туды
дзе аддаюць перавагу міру
папраўдзе ж яна цёмная й няясная
таму водгалас такі выразны
як палахлівы алень
дае воку спачыць на адной кропцы
доўга ўглядаецца ўдалеч, прыстанак на гадзіну
бліжэйшую – ледзяная кропля на лбе
дзеля кожнага спазму зямлі
яна не п'янела і не вар'яцела
малявала іх на сваёй сцяне бяdotы
калі ў яе ўсё магло ісці лепей.

***

(For å motta verden...)

Звеставанне Вёльвы, 19

Ясень я ведаю:

завецца ён Ігдрасіль,

Ствол яго вільготны,

зарошаны ззяе:

раса цуркамі льецца

проста ў даліну;

стаіць вечназялёны

ён па-над Урдам-студняй.

Каб прыняць свет
і ўсцяж быць нябачна прысутным
у процівагу бачнаму, што не мае формы
угрунтаванаму на нечым дзеля існавання
крыніца веры: прыбытковасць
рэсурсы ў нечай кішэні робяць разлікі
натуральна, што вядуць да заняпаду
бо чым большую яны мелі б вартасць
тым менш іх атрымаў бы чалавек
урэшце, толькі пляма, шышка
хтосьці верыў, была каўчэгам, яна бачыла
што збавенне не было таго вартым
мусіла ўзняць яе грудзі
і ўзяць тварэнне з сабою
перш чым апошняя шышка адплыве.

***

(Hun har vasket pusset av seg, blod...)

Звеставанне Вёльвы, 42

*Сядзеў ён на кручы,
граў на арфе,
пастыр веліканкі,
вясёлы Эгдыр,
над ім пняў
певень пунсовы,
імя якому
Ф'ялар.*

Яна змыла з сябе гной, кроў
на якую яны ўжо і не зважалі
усе, хто хацеў увайсці ў яе
патрабавалі яе ў вырашальнай хвілі
калі яны шукалі навобмацак
і падаваліся, і мацалі
з дзевяццю замкамі без іншых
перашкодаў на вяршыні
задушлівае паветра
дрэва, якое крывяніць
беззаганна стаіць у аблоках
трымаючы яе на борце (дзеля размовы!)

Яна хацела навучыць іх, як чытаць камяні
не дазволіць вычарпацца прыхаванаму
памерці або рынуцца туды, дзе нічога не засталося
маючы схоў для ведаў пра ўсё
усярэдзіне і звонку дома, дзе абуджаецца
певень на крывавым
паркане, ведаючы, што час там...

***

(Susemikelen Loke kjenner...)

Звеставанне Вёльвы, 47

*Дрыжыць ясень Іграсіль,
велізарны,
енчыць дрэва старое,
бо волат ужо вольны;
усе чакаюць у страху,
пакуль у краіне Хэлі
брат Суртаў
полымем усё паглыне.*

Прымхлівы Локі адчувае, што землі аслаблі
хоча змагацца з Хэймдалем на апошнім кавалку сушы
калі ўсе малыя крамы й дэкарацыі марнымі стануць
таму тыя двое могуць адзін на аднаго налятаць
двое галоўных эпічных жарабцоў дзеля канчатковай
расплаты
у асяроддзі, што такое толькі й вытрымаць можа
покуль яны не плюхнуцца ў мора, як два цюлені
паміж выпачкамі й вітальнямі
абарочваючыся вакол той самай зіхоткай аздобы
не спрабуючы ўхапіць яе
не йдучы ўзахапкі адзін з адным
так як робяцца сплавам святло і цень.

***

(Tid til å tænke...)

Звеставанне Вёльвы, 51

Што з асамі?

Што з альвамі?

У Ётунхейме грукат,

асы збіраюцца

Карлікі стогнуць

перад каменнымі брамамі,

Стромых скал мудрацы,

вы ведаеце, што гэта?

Час думаць – сыходзіць у час
час прыходзіць – хай час прамінае
раптам запозна, каб павесіць карціну?
сцяны ўжо няма, бо надта позна ўзрываць ф’ельд
замкнёны трыкутнік насупраць далёкага зарападу
застылы час, забіты смеццем вентыль, магутны вагон
не адчуваючы эротыкі лабірынтаў
калоны абрынаюцца ўсярэдзіну.
Недасяжны
адзіны ўваход у самога сябе.
Яна падатліва сціскаецца
лёгка-знайсці, проста-набыць
час для пакоя-спакою.

Паэтыка

(Poetik)

Скокі па бяргавенні на неўтаймоўнай рацэ
Рэаліст бачыць рэальнасць і падае ў яе
рамантык ідзе свабодна наперад і губляе раўнавагу
постмадэрніст знаходзіць свет ужо
разабраным і чабохаецца ў ваду
сацрэаліст, робячы сальта, вельмі выразна
бачыць інтарэс у прыбытку таго, хто пастаўляе драўніну
сюррэаліст спраўджвае французскі спосаб
і ляціць у паток, маргінал
таксама верыць, што ў плыні яму пашчасціць
футурыст разлічвае на ўніверсальны абутак і дае маху.
Мы сядзім на нейкіх каменьчыках і сочым
за балетам ракі, і тонкія нарослы пласты целюлозы
з сухім кіслотным пахам апавядаю пра рэальнасць
сноў, блокавую палітыку, забруджванне, змаганне
за фіялкі, дарожную камунікацыю, відзежы наперадзе
Бурлівая рака? Хто назваў яе бурліваю?
яна ж плыве гэтак спакойна.

без часу, без месеца

(uten land, uten tid)

Вымалёўваючы дэталі, я мушу
так упісаць іх у сваё жыццё
жыць імі
змагацца за іх
Тое я маю
а не павінен быў да д'ябла
ты кажаш лепей іншым разам
ты кажаш лепей іншым разам

***

(Våren knirker...)

Вясна рыпіць, сцябловы мёд
зіма рашуча шыбуе міма
падзелы
адлюстроўваюць
заканчэнне

да

(til)

Забыццё ў сусветнай мове
што імкнецца нападаразе кожнага напаткаць
дабраславенне маёй маленькай мове
якая робіць пятлю
Пасля вайны, дзе праходзіць дарога
адкуль мы возьмем мір, што глядзіць спадылба
каб не ўвязацца ў новую вайну
слуп збіваюць ударамі кожную мілю
у пустэльні духу, гук пад staccato нясе
сціскаецца, не заўважаючы вушака дзвярэй
перш чым зруйнавацца
ў псалме слова ў слова
велізарная прастора, вакол адны муры
ніколі не запоўненая – ліецца цераз край

Гры (Gry)

Змрочныя сцены або дзверы рассоўваюцца
шчыльна, заўжды шчыльна, шчыльна заўжды
няўключна, каб няўключна шчыльна
неверагодны густ, ён упаў на месца
крыж-накрыж, слізгае ўгору, як кветка
шчыльна, заўжды шчыльна, шчыльна заўжды
хто апусціў галаву
вяршыні, слаі, лініі, прамае без стратаў
не робячы здымкаў
пранізліва-ясныя рухі, завершаныя
або не завершаныя, нараджаюць штосьці іншае
шалёна зносяць з месца, як гэтак
цела памятае ўсё
паглядзім, што будзе з дзіцяці

Караліна

(Caroline)

Дзесяць блішчастых ключоў, скрадзеная мроя
я павольна выходжу з класа
мы праседзелі ў адзіноце колькі начэй, колькі начэй
над грэбнем, насупраць неба
я, стоячы тут, буду назіраць
чалавек пройдзе міма
улучыць мяне ў свой рух
звіваецца галінка, подых ветру
ад таго, што яны называюць
патаемным рухам, зробленым
перакладзеным для мяне, наўпрост.

***

(Hvorfor strekken setter her?..)

Чаму тут праведзена лінія?

Чаму ў пакоі ходзіць засмучаны анёл

менавіта тут: грамадская

псіхіятрыя лічыць псіхапатаў невылечнымі

лёгка *ім* казаць

на нацягненай вяроўцы шост для раўнавагі

прыстасоўваецца да *іх*

пад іх характар, іх светагляд, іхнія неўрозы

даследнік джунгляў скардзіцца,

што джунглі непразныя

чаму ж тады ён мераецца з імі сілаю?

як мы прыпіраем псіхіятрыю да сцяны

калі сцяны няма: за гэтым вар'яцтвам услед

упарта йдзе псіхпат

і тут, відаць, заканчваецца шкала

ён выпрабоўвае свае маніпуляцыйныя тэхналогіі

няўжо ўсё настолькі кепска.

***

(Angsten for skriften...)

Боязь пісаць
даводзіць мяне да экстазу
і ўсё яшчэ верыць
што знойдзе патрэбнае вуха
боязь бачыць рэчы, бачыць крыва
каб быць сам-насам з гэтым
каб гэтаму аддавацца, сябе аддаваць дарэшты
я разумею, куды гэта вядзе
да ініцыяцыі з саліднай правізіяй у пустэльні
мяркую, што ёсць штосьці важнейшае
за пісанне
штосьці, што можа быць адкладзена
пакуль не пачне адпавядаць
апраметным часу
лепш трапіць у моцныя абдымкі, куды я высланы
ніводнага чалавека, ніводнага рота

***

(Bildene blar meg innover...)

Вобразы загортаваюць мяне ў тое
што я мушу сустрэць

распінаюць мяне ўшыркі
робяць тонкім яшчэ

цераз маё нутранае вока, каб бачыць
заўжды цудоўную праёміну пасля цябе

калі ты выкапаеш камень
узнікне ладны будынак

павярнуўся назад у паток
скала спыніла мяне

пакуль я ўгледзеў, што ён выкапаны
пакуль табою занята яго месца

***

(Politikkangsten kopler...)

Боязь палітыкі выключае
цябе з грамадства
боязь метафізікі выключае
цябе з пакрыёмнага
ты сядзіш сам-насам са страхам
і з бездакорным вершам.

***

(Jeg vil være blind...)

Я быць бы хацеў невідучым
табе падарыць свой зрок
яго падарыўшы бачыць
што прывязваешся ты да мяне
мне лепей быць невідучым
іншае месца спаткаць.

***

(Jeg vet hvem du er...)

Я ведаю, хто ты: ты не маеш межаў
табой шмат-шмат аддадзена мне
я ведаю: ты да вялікіх чытачоў не належыш
і я ведаю, што ты ведаеш
тэкст гэта месца майго прытулку
пазначанага на мясцовасці,
што робіцца шчыльнейшаю
дзе рэальнасць будзе падобная
каб кожны меў права патрапіць
каб супольнасць мела права на існаванне
каб выгнанне было магчымым
Зямля была залітая вадою
было так, як быццам сэрца выскачыла
зямля засохла і я выплакаў ставок
дух мой лунаў над морам

***

(*En mann skulle henges...*)

Чалавека павінны былі павесіць
і ён трэніраваў шыю, каб усё вытрымаць
калі ўсе падумалі, што ён мёртвы
і яго павезлі прэч
надышла хвіля, і ён прагнуўся
перад самай крэмацыяй
да гэтага ён не рыхтаваўся
але зрабіў грымасу нябожчыка
усе паўскоквалі, ён шпурнуў труну ў печ
ён умеў мяняць свой вонкавы выгляд
каб прыстасоўвацца да паноўнай ідэалогіі
што мелася прыстасаваць да сябе народ
ён стаў дэпутатам стортынгу, ды неяк праваліўся
паказаўшы аднойчы сваё сапраўднае аблічча,
калі прамовіў:
«Як адмовяць усе мае пячонкі, я стаяць буду
за мае вантробы; тут я набліжуся да голасу народа
тут яго павінны былі павесіць ізноў
гэтым разам ён трэніраваўся, каб яго *сэфі*¹
быў здольны процістаяць агню

---

¹ Стараісландскае слова, якое мела значэнні: «дух», «душа», «клёк».

***

(Jeg vil sitte her til det kommer noen...)

Я застануся сядзец тут, пакуль хтосьці не прыйдзе
я не пайду з гэтага месца
я не ўцяку, не схаваюся
я сяджу тут, стаю тут, хаджу тут
лятаю тут, не ведаючы, дзе мае крылы
або дзе яны будуць абрэзаныя
я не буду зазіраць за рог
я не буду шукаць сваіх папярэднікаў
я не буду суперажываць з нашчадкамі
я маю тут не так шмат сяброў
Але калі мне стане цяжка, нехта ўсплыве
у іншых месцах я маю шмат сяброў
ды, калі нешта мяне закране, ніхто не будзе ўдаваць
што таксама не пачуе пра падзелы
Глядзі за цэнямі, калі яны прамінаюць
думка палымнее, на сэрцы ахалода
подых у паветры, няма аргументаў
штосьці ўва мне звязана, адкрыта наўкола
тое, што павінна сядзец, каб успрыняць усё

***

(Det heter at en gikk inn i Falluja...)

Кажуць, што Фалуджу¹ захапілі
бо там было гэтак шмат паўстанцаў
і міжнародных тэрарыстаў
адзін мой сябар страціў 23-х стрыечных братоў
горад зачынілі для СМІ і інфармацыйных агенцтваў
Застрэліўшы аднаго хлопца
салдат глядзіць у вочы
меншага хлопца, які пытае:
«За што ты забіў майго брата?»
Вызваліцель не здолеў адвесці вочы
зламаўся і быў адразу ж
адпраўлены дадому, да псіхолага.

---

¹ Горад у Іраку, у правінцыі Анбар. Падчас інцыдэнту ў красавіку 2003 года амерыканскія вайскоўцы застрэлілі там 17 чалавек.

***

(En poetikk jeg ikke kan styre...)

Паэтыка, якой я не ўмею кіраваць
гэта тое, што ёсць: я не магу яе паказаць
сніць яе, хадзіць з ёю на шпацыр
але ніколі – скончыць з ёю
ці вы калі падымалі сваё дзіця, як трафей?
ці глядзелі на свой гімн як на мастацкую перамогу?
ці называлі вайсковую песню філасофскім учынкам?
крокі з моваю, абрысы на паверхні
у свеце, што знікае
дзе маё ўсё цела слухае
дзе ўсё на свеце можа празвінець паўз мяне
дзе я лепей жыў бы без залішніх словаў
дзе ўцеха ўсё-ткі пашыраецца
пэўнасць у адсутнасці пэўнасці
якая прагне шырэйшай граматыкі
на поўначы; дрэва, што разрастаецца
з тысячай галінак
яны бачаць дрэва кожная са сваёй
разгайданай кропкі
культывуючы яго без ведання свайго караня

***

(Tåke kald som snø...)

Імгла халодная, як снег
вока больш не бачыць белізны
і толькі вусень
паўзе па голай скале
пераадольвае расколіны
дыхае разам са мною

З КНИГІ «ВЕРШ БЯЖЫЦЬ, ЯК ГОРАД» (2010)

1

(Da de gamle kom til landet...)

Калі старыя людзі прыбылі ў краіну
а моладзь яе пакінула
жанчыны былі заблакаваны ўсярэдзіне
мужчыны павыскоквалі адтуль
у расколіне, што зеўрала, стаяла пара
пасля падзення метэора
дзеці гуляліся на самым краі
жанчыны былі заблакаваны ўсярэдзіне.

(Ulykken som rammet landet...)

Стыхійнае бедства, што ўдарыла па зямлі
кінутае некім каменне
жанчыны заблакаваны ўсярэдзіне
па́ра з асколка, які гарэў
зрабіла бляск мора невідочным
ён ляжаў, тлеючы, быццам думка
толькі Бог мог выявіць словамі
па́ру з асколка, які гарэў.

32

(I et bygg som fant sin kropp...)

У будынку, дзе знойдзена цела
паміж двума забароненымі берагамі
жыла Ціна, дачка Лаўры
усё, чым яна жыла, дзе спала, пра што мроіла
што адбывалася ў чатырох сценах
знаходзіць супраціў яе полымю
называе гэта яе простаі сціплаі магілай
паміж двума забароненымі берагамі.

33

(Fra den vide sletta kom hun...)

Яна прыйшла з разлеглай раўніны
у горад, дзе людскі тлум
пэўная рухавая, неспакойная асоба
ціха седзячы каля агмяню
удавала, што больш не зрушыцца з месца
яна ўцякла амаль ад усіх
назвае гэта сваёй простаю сціплай магілай
ціха седзячы каля агмяню.

40

(Ingen trenger inn til henne...)

Ніхто не здольны прабрацца да яе
хіба што ты ведаеш: яна хавае
тое, што ты сам вобмельгам заўважыў
што яна з аддаленых мясцін
фарпосту перад іншай краінай
у цэнтры сусвету, калі ўзірацца сэрцам
ва ўражлівае спустошанае цела
тое, што ты сам вобмельгам заўважыў.

(Spiddet henne først med ord...)

Працялі яе словамі
працялі яе позіркамі
працялі яе мечам
працялі яе відэлкам
працялі яе прысягаю
працялі яе жардзінаю
калі яна зноў стала на ногі
працялі яе відэлкам.

57

(Borgen var en by for folket...)

Цвярдэня была горадам для люду
горад быў цвярдэняю для люду
цвярдэня была горадам, які набыў
усё што магчыма аж да самых муроў
горад быў цвярдэняй і набыў
шпіль і алтар для катэдры
цвярдэня была ў люстры горада
горад быў цвярдэняю для люду.

60

(Da de kom til henne byen...)

Калі яны прыбылі ў гэты горад
а старыя людзі яго пакінулі
у іх спыталі: хто яны
ніхто не адказаў, як павінен быў бы
ці яны сустрэлі тых старых па дарозе?
ці яны бачылі знакі на небе
перад тым як яны ўвайшлі ў гэты горад
а старыя людзі раней яго пакінулі?

Ланцугі магутнейшыя за праўду
стаўшы аднойчы ваўком, ты абудзішся
каб ланцугі парваць і скінуць
ланцугі трымаюць і наш свет
і твой чын мусіць быць дваякі
ірваць ланцугі, што трымаюць свет
вузлы – адзінае, што мае вагу
у гэтай незразуметай пустэчы.

149

(Afrika som kommer...)

Афрыка, што цяпер прыходзіць ва
ўпаляваным сонцы з мора кветак
тонкія маладзікі зразаюць нам
галовы, калі мы ўхапілі рытмы, дух
і вялізны кавалак золата
знішчыў усе сляды, што вялі назад
да святла іншых часоў ад
упаляванага сонца з мора кветак.

164

(Tåren presset kvisten ned...)

Цяжар слязы схіліў галінку
грузна ўпаўшы на схіл
ён не мог падняцца
і ляжаў, як мярцвяк, і не чакаў
нічога, адно не хочучы, каб чарот
апынуўся ў высокай вадзе
хтось далікатна пацёр яму вуха
ён напоўніўся яе сокамі.

174

(Voksen fram i korridorer...)

У кулуарах шырыцца
думка пра дэмакратычны
дух, што цалкам мяняе погляд Захаду
манаполію Захаду на свабоду
Алах яшчэ бярэ ў тым удзел
мадэль для думкі й веры
гэткіх малых, якія ціснуцца ў
дух, што цалкам мяняе погляд Захаду.

179

(Trodde de det var ei stjerne...)

Ці яны думалі, што гэта зорка
і праўда, зорка ж была найвышэйшым
пунктам арыентацыі для людю
нябесны позірк фараона
узняты да краіны Дэльты
нібы думка, нібы гмах
прасторны, вялізны, горад свету
нябесны позірк фараона.

(Det de ikke drømte om...)

Яны не мроілі
дазволіць сабе кіраваць з дапамогаю
сілы, якою ніхто не кіраваў
знічкаю, што ўпала ў ваду
вечка, чэрава пярліны ды чорная вяршыня
паварочваюцца, спачываюць усярэдзіне сябе
пільнуюць вухам галасы
знічка, што ўпала ў ваду.

235

(Trangt for hjertet...)

Сціснуты ў сэрцы, сціснуты ў духу
ён усё яшчэ адчуваў жаль
яму было лёгка даць дарогу
а што наконт людзей, якіх вялі
«Гэты плод засалодкі
каб яго праглынуць, – сказаў ён, – меч з назвай
Безыменны ніколі не сячэ эгаістычна»
на зямлі спявалі парожнія бочкі.

253

(Jukser du så tapes alt...)

Махлярыш ты, тады ўсё страчана
танчыць ён, ты мусіш танчыць таксама
круціцца ён, і ты мусіш круціцца
ён уцякае, і ты павінен бегчы за ім
ён, які нібы кепскі гаспадар
ён, які быццам бы й майстар
ён, які цябе трымае ў страху
меч танчыць сам па сабе.

254

(Freden bygger på at krigen...)

Мір ґрунтуецца на вайне
неабходны, як карціна
паказвае ўсе разбітыя паверхні
вайна ґрунтуецца на міры
толькі звычайны подпіс
вайна прастая, мір забытаны
усе шляхі як вопрадні
прыйшлі да дэльты такія галодныя.

255

(Strømmen samler seg rundt beinet...)

Плынь віравала вакол косткі
яна, што паглынала сваю здабычу
раздзяліўшы ўсе яе нітачкі
цяпер шоўк сцелецца па ўсёй краіне
далей ва ўсім свеце і сусвеце
ніхто не ведае, што з гэтага будзе
усе ведаюць, што з гэтага будзе ўсё
цела ведае, дух ідзе ўслед за ім.

266

(Lukkes aldri opp igjen...)

Зачыненае ніколі зноў не адчыніцца
краіна між двума забароненымі
берагамі, яна свіціцца наскрозь праз
скуру краявіду, на якім я спачываю.

З НЕАПУБЛІКАВАНАГА

(калі чытае мяне)

(leser meg)

Птушку, што спявае мяне
прагну спяваць я

Рыбу, якая ўзгадвае мяне
прагну ўзгадваць я

Жывёлу, што ўнюхвае мяне
прагну ўнюхваць я

Жука, які вітае мяне
прагну вітаць я

Змяю, што чытае мяне
прагну чытаць я.

(адроджанае жыццё)
(gjenfødt)

Як стары быў спатыкнуўся
ля прычала на прыступках
шмат яму варон зычлівых
з п'алляў крыламі махала.

Як павезлі ўжо старога
прэч на хуткай дапамозе
шмат яму прыязных чаек
з п'алляў прывітанні слала.

Як сканаў стары й ля порта
на кладах быў пахаваны
дзюбкай чайка-дзіцянятка
ўжо магілу парушала.

(сусвет)
(universet)

Я йшоў за ім да
вяршыні, раскрыўся краявід
ён скочыў без крылаў
у блакітнае неба
пайшоў на дно.

Я шукаў крылаў
каб узляцець па-над аблогі
да глыбіняў сусвету
якія немажліва вымераць
лёгкая поўныя паветра
і вызваленыя
мяне больш не хвалявалі
калі ён пайшоў на дно
ён праявіўся ў некім іншым
або паветра зноўку
якраз пакінула лёгкая....

(жаданне) жаданне: воля/дух/душа
(hugen) hug: vilje/ånd/sjel

Будзь цярплівым, маё жаданне
не чакай, шукай іншага шляху
а не зіхоткай пярліны
звабных спеваў
будзь цярплівым жаданне
усё, у што ты верыла, ты трывала
сотні гадоў
паглядзі на свае абсягі
твой дом, цярпліва
дай сонцу нагрэцца, сама меншае
да заўтра.

(гучанне)

(klangen)

Мост у агні чорны
паўночнае ззянне пыхкала ўсю зіму
цені зніклі
поўня
на чорным небе
як мячык бяжыць
сілаў няма
толькі гучанне.

ЗМЕСТ

*** (Чалавеча-птах...)	5
*** (Ці ты ўзгадаеш час...)	6
*** (Ён: Я выбухам разрываюся ў паветры...)	7
3 кнігі «Ціу» (1982)	9
1 (...Ціу марыў стаць такім хуткім...)	9
43 (Ціу йдзе з голымі лыткамі...)	10
56 (Хвіля лагоднага сонца...)	11
66 (Але ж гэта было так цудоўна, цудоўна...)	12
124 (Ціу знайшоў месца ў сэрцы горада...)	13
125 (Мійра хацеў бы пытацца...)	14
135 (Калі ён чакаў унутранага павадырства...)	15
158 (Ціу бяжыць па пляжы...)	16
*** (Ведаць, што ты ёсць, – прычына, каб жыць...)	17
*** (Тут я штосьці пачуў на свае вушы...)	18
*** (Скавытанне далёкіх вятроў...)	19
*** (Зрэшты, Чалавек мусіць...)	20
*** (Скрозь сувой гісторыі скрушна галасіў ручай...)	21
*** (Калі твая хвіля прыходзіць з зоркамі, як з белымі вятрыламі...)	22
*** (Будынак каля мора мае нешта ў сабе...)	23
*** (Каля водападзелу бачыць яна...)	24

*** (Каб прыняць свет...)	25
*** (Яна змыла з сябе гной, кроў...)	26
*** (Прымхлівы Локі адчувае...)	28
*** (Час думаць...)	29
Паэтыка	30
без часу, без месца	31
(Вясна рыпіць...)	32
да	33
Гры	34
Караліна	35
*** (Чаму тут праведзена лінія?..)	36
*** (Боязь пісаць даводзіць мяне...)	37
*** (Вобразы загортваюць мяне ў тое ...)	38
*** (Боязь палітыкі выключае...)	39
*** (Я б хацеў быць сляпым...)	40
*** (Я ведаю, хто ты...)	41
*** (Чалавека павінны былі павесіць...)	42
*** (Я застануся сядзець тут...)	43
*** (Кажуць, што Фалуджу захапілі...)	44
*** (Паэтыка, якой я не ўмею кіраваць...)	45
*** (Імгла халодная, як снег...)	46
З кнігі «Верш бяжыць, як горад» (2010)	47
1 (Калі старыя людзі прыбылі ў краіну...)	47
7 (Стыхійнае бедства, што ўдарыла па зямлі...)	48
32 (У будынку, дзе знойдзена цела...)	49
33 (Яна прыйшла з разлеглай раўніны...)	50
40 (Ніхто не здольны прабрацца да яе...)	51

44 (Працялі яе словамі...)	52
57 (Цвярдэныя былі горадам для людю...)	53
60 (Калі яны прыбылі ў гэты горад...)	54
108 (Ланцугі магутнейшыя за праўду...)	55
149 (Афрыка, што цяпер прыходзіць...)	56
164 (Цяжар слязы схіліў галінку...)	57
174 (У кулуарах шырыцца...)	58
179 (Ці яны думалі, што гэта зорка...)	59
180 (Яны не мроілі ...)	60
235 (Сціснуты ў сэрцы...)	61
253 (Махлярыш ты, тады ўсё страчана...)	62
254 (Мір грунтуецца на вайне ...)	63
255 (Плынь віравала вакол косткі ...)	64
266 (Зачыненае ніколі зноў не адчыніцца...)	65
З неапублікаванага	66
(калі чытае мяне)	66
(адроджанае жыццё)	67
(сусвет)	68
(жаданне) жаданне: воля/дух/душа	69
(гучанне)	70

У серыі «Паэты планеты», акрамя выбранай лірыкі
Эрлінг Кітэльсен, таксама ёсць у продажы зборнікі такіх паэтаў, як:

Сапфо	Шандар Петэфі
Франчэска Петрарка	Міхай Эмінэску
Пер дэ Рансар	Ўільям Батлер Ейтс
Ўільям Шэкспір	Эмілі Дыкінсан
Ёган Вольфганг Гётэ	Алесь Разанаў
Габрыэла Містраль	Мацуа Басё
Умар Хаям	Сяргій Жадан
Шарль Бадлер	Геарг Тракль
Райнэр Марыя Рыльке	Рабіндранат Тагор
Фрыдрых Гельдэрлін	Сэсар Вальеха
Генрых Гайнэ	Сігб’ёрн Обстфельдэр
Гіём Апаалінэр	Нікалоз Бараташвілі
Эдгар По	Томас Стэрнз Эльёт
Федэрыка Гарсія Лорка	Фрыдрых Шылер
Джон Кітс	Умбэрта Саба
Рыгор Барадулін	Арцюр Рэмбо
Дзімча Дэбляянаў	Візма Бэлшавіца
Гай Валерыі Катул	Марк Валерыі Марцыял
Яраслаў Вырхліцкі	Ўолт Ўітмэн
Ян Каханоўскі	Юсцінас Марцінкявічус
Катры Вала	Мікола Зэраў
Канстандзінас Кавафіс	Адам Міцкевіч
Барыс Пастарнак	Эдыт Сёдэргран
Аляксандр Чакс	Ду Фу
Хуан Рамон Хіменэс	Бгартрыгары
Юлі Таўбін	Томас Вянцава
Хаім Нахман Бялік	Ўільям Блэйк
Баляслаў Лесьмян	Уладзімір Маякоўскі

Па пытаннях набыцця кніг
серыі «Паэты планеты» звяртайцеся:
paety.planety@gmail.com
Тэл./факс (17) 221.48.71, маб. (29) 623.35.65.

Кітэльсен, Э.

К45 Выбраная лірыка / Эрлінг Кітэльсен; пер. з нарвежскай Лявона Баршчэўскага. — Мінск : Выдавец Зміцер Колас, 2019. — 76 с. (Паэты планеты).

ISBN 978-985-23-0047-6.

Эрлінг Кітэльсен (нар. у 1946 г.) – адзін з вядомых сучасных паэтаў Нарвегіі, прадстаўнікоў інтэлектуальнай лірыкі. У сваіх творах ён дае новае прачытанне даўняй скандынаўскай міфалогіі і старадаўняга досведу, які захаваў традыцыйнае разуменне чалавечнасці. Пры гэтым паэта глыбока непакоіць адмоўны ўплыў цывілізацыйных дабротаў на прыроду і негатыўныя бакі сучаснага спажывецкага грамадства.

Адрасуецца шырокаму колу чытачоў.

УДК 821.113.5-1

ББК 84(4Нор)-5

Серыя «Паэты планеты»

Літаратурна-мастацкае выданне

Эрлінг Кітэльсен

ВЫБРАНАЯ ЛІРЫКА

Дызайн Марціна Русеўскага

Адкасны за выпуск Зміцер Колас

Ⓜ

Падпісана ў друк 20.03.2019. Фармат 60×90^{1/32}.

Папера афсетная. Друк лічбавы.

Ул.-выд. арк. 1,36. Ум. друк. арк. 2,38.

Наклад 250 асобнікаў. Заказ № .

Выдавец і паліграфічнае выкананне
індывідуальны прадпрымальнік Зміцер Колас.

Пасведчанне аб дзяржаўнай рэгістрацыі
выдаўца, вытворцы, распаўсюдніка
друкаваных выданняў № 1/291 ад 17.04.2014.

Пр. Незалежнасці, 105-14, 220023, Мінск.